

SARUSI MIHÁLY

Futóvadlövészet

SARUSI MIHÁLY (1944) Balatonalmádi

[1967]

Bántják a húgod. „...lehetséges, hogy kívágnak a Balassából. A suliból telefontáltak a művelődésügyi osztályra, hogy vágjanak ki, mert 5-6-ból állok bukásra, és iskolaidő alatt fiúkat fogadok a lakásomon. Kész röhej. Majd meg fogom tőlük kérdezni, hogy honnan szedték ezt az örült marhaságot. Csak azon múlik az egész, hogy elhiszik-e, vagy sem...” Zaklatottnak zaklatott az élete. (Sem édesanyja, akihez fordulhatna; sem édesapja, akire számíthatna; sem testvér, báty, aki biztos támasz volna... Mi meg, akire számíthat a rászoruló! Feri meg én. Ajaj. Volt nekünk elég bajunk – magunkkal.)

Mustohád írja. Apám ifjú felesége írja: vár Kati! Nagyon, siessek. „Remélem, tudsz arról, hogy Kati ide költözött.” Oda; hívtam hozzám, mire föl azt kérdezte, hozza-e a fogkefét is. Hogyne, mondom magamban örömmel, a fogunkat is megkeféljük. Tanulás közben hogy ne esne jól egy kis fogkefés móka? S nem ott ragadt? „Te persze annyira pofátlan vagy, hogy egy sort sem írsz neki. Alig győzöm hitegetni, biztos jössz haza, azért nem írsz neki. Különben most itthon fekszik, táppénzen van. Ugyanis leesett a felemás korlátról, és izombevérése van, nagyon fáj neki, és kötözöm, borogatom a lábát. Siethetnél haza, hogy felválts ebben a munkában. Ha hazajönnél, biztos meggyógyulna. Ő mondja, itt írom az ágya mellett a levelet.” Ágya? Az ágyam mellett... És hogy jót tenne neki, ha én kenném az izomsérülését, valóban jót tehetne mindkettőnknek. Pillanatnyilag! Ám hogy... „Ide figyelj, te hülye, ez a Kati annyira szeret téged, és olyan sok mindent eltűr neked, hogy én már a te helyedben szégyellném magam. Apád is mondja, hogy egy emeletes hülye vagy, ha nem veszed el.” Az tette volna be nekem a kaput! (Jól érezte mindkettőjűk, kire, mire van szükségem...) „Azt hiszed, hogy neked azt a sok hülyeséget minden lány eltűrné.” A hozzád hasonló szerencsére nem. Sőt, uzsgyi, vedd el magad, amikor kiderül, hogy nem úgy ugrok, ahogy rendelni tetszenek e lányok. „Azt hiszed, hogy ő nem tudja, te akárhány lányt meglátsz, azt mind szereted.” Volt benne valami. „Ő ezt mind tudja, és csak annyi a hozzáfűznivalója, hogy minden költőpalánta ilyen... / Nem zaklatom tovább méltóságodat, viszontlátásra, költő úr...” Hogy apámat befűzted, rendben, de engem a magadfajta, Istennek hála, sosem tudott. (Pillanatnyilag hogyne!) „Puszil Kati, és azt üzeni, hogy nagyon szeret, és írjal. Siess írni...” Siettem. Hanyatt-homlok.

Megjöttél a tengerről. Évszám nincs a keltezésben, de egyértelmű, hogy bolgár tengerparti csavargásunk után íródott. „Kedves csirkefogó! / Mind a kellemes képeslapot, mind pedig útbeszámolódat nagy örömmel vettem, és nagy élvezettel olvastam. (Különösen a lapot.) Különösen levednek az a része tetszett, amikor beszámoltál a cseh leánnyal folytatott idilledről. / Ha akarja, azonnal elveszed feleségül. Nagyon jó!... A beszámolóid annál is inkább tetszett, mivel én is erősen készülök az »Aranyhomokra« és a »Napos-partra«. Négyen megyünk kocsival, Románián keresztül. Képzeld el, végig Erdélyen,

Részlet a szerző *Életszomj* című, készülő levélregényéből.

a havasokon... Természetesen sátorban alszunk és patakban mosdunk, iszunk és stb... / Janegánál voltam tegnap. Augusztus 12-én lesz az eljegyzése Pécssett, hatalmas ceremóniával." Ő óvott nemrég a házasságától, ments Isten! „Teljesen kispolgár a fiú. De hát Ő így jól érzi magát.” Nemsokára Pali barátom fejét is bekötötték. Az egyik lány a cégénél. „Barátom, megmondom őszintén, hogy irigyellek. Pazar nyarad volt, szerelmes voltál (ez viszont nem új).” Nem, mert néha hetente másba voltunk szerelmesek! „...bohémkodtál, sőt, egyre jobb ötleteid születnek vagabund életmódod még érdekesebbé tétele érdekében.” Igen, az e nyári tengerparti csavargásunkról születő *Tengerszerelem* lett a nyitánya a *Vagabundkorzó* című hétkötetes sorozatnak. „Én ehelyett benn rohadok egy meleg, bűdös, cigarettafüstös irodában, és várom az anticiklont... / Pénz viszont kell, tudod, mi van. Téged persze nem érdekel, de majd meglátjuk, Pesten mit kezdel...”

Sokra nem mentem Pesten a vagabund szellememmel. (Futottam tovább.) (Odébbálltam.) (Ja, elfelejtettem, a címzett: Dr. Kurtucz Mihály, Békéscsaba, Corvin u. 7. A postás leshetett, mi nem történt ezzel a Misivel... Minek nem adja ki magát!)

Olga, cirill betűkkel. Egyetlen cirill betűkkel írt levelem a drezdai képeslap. Mármost amit nekem így írtak; elkövetője a szöske cseh Olga, akivel e nyáron találkoztam a bolgár tengerparton. Akibe rögvést beleszerettem – ahogy *Jesztem mlada* (magyar címmel ellátva *Tengerszerelem, I. Vagabundkorzó I.*) című elbeszélő úti költeményemben körbeírtam s megvallottam. Drezdából küldi üdvözlését, s köszöni a levelet, amelyet nem várt (*Szpaszibi za tvoje pismo, kotoroje ja nye zsdála*). Valóban beleszerettem... Már ahogy rám nézett; ahogy beástam magam a tengerparti homokba, mellém ugrott, s már kaparta magát ő is... rám nevetve. (Idill, írta Pali. Valóban az volt.) Hogy amikor Máté legközelebb odavigye a barátait, Olga a férjével ott nyaraljon. Akkor már túl az érettségien... (Azonnal elkelt! Nem csoda.) A szülei azt mondták neki: még fiatal vagy... Ahhoz, hogy velem túlzottan összemeledjék. Igazuk volt... De akkor: hogy fáj! (Míg nem láttam meg a következő legszebbet.)

Saci Pécsről. Nagyon megindultam... Ekkor épp Pécsről (nyilván a főiskoláról) jött lánytól képeslap a Corvin 7-be. Saci azt írja, nem emlékszik rám... Nem, mert valamiért kínos lehetett neki. Tán már menyasszony volt? Gyulán a Vár-fürdőben melegedtünk össze – erősebben a sötét színű, átláthatatlan meleg, sőt gyógyító vízben. Azt mondta, vigyázzunk, mert elvisz az erkölcsrendészet. (Vigyáztunk; nem vitt el.) Később újra összefutottunk; jó, hogy nem akart fölismerni! Családjával az oldalán.

Tanítóképzői életünk. A tanulmányi főelőadónak rosszul esik, hogy fölszólítására sem küldtük el a jövedelemigazolást, úgyhogy ez már a második sürgése. Mármost iratot a minket eltartók jövedelméről. Merthogy ilyen nem vala! (Még hogy nem vala, de nem is level!) Mármost minket eltartó személy (sem égen, sem földön). Hogy zargassuk megint a tisztelt városi tanácsi illetékeseket. Másképpen nem kapjuk meg Szent Mihály havában a rendszeres pénzbeli támogatást. (Jól néznénk ki! Havi 400, ennyiből éltünk három magyar esztendőig. Hogy ma, 2016-ban azt is megköszönjük. Kicsi, de elég – ahhoz, hogy ne halj éhen. Éppen elég. A többi...)

Bözsi inasnak állt. Feleségem 14. születésnapján íródott húgom e levele... Hogy tudtunk volna mi akkor egymásról?! Csak ez a fél évszázad hoz össze dolgokat. Húgom egyszerre dolgozik fodrásztanulóként, és végzi a gimnáziumot. Amit szeretne mielőbb befejezni. És közben a tánc. „Rengeteget tanulok.

Amikor d.u.-os vagyok, d.e. a suliban vagyok, ill. a gimiben, és csak este 10-kor kerülök haza. Nagyon nehéz lesz letenni ezt a 4. osztályt, de muszáj. / Hülye Mamika meg [a mestere] nem akar engedni táncolni, mert járunk előadásokra, és akkor ő kevesebbet termel. Kénytelen vagyok ilyenkor betegálmányba menni.” (Mutattam neki a jó példát.) „Kész cirkusz. Pedig nem maradok ki. Decemberben 1 hetes túrára megyünk a Bükkbe, tavasszal pedig Franciaába... / Feri azóta még nem volt itthon, úgyhogy még egyben van a lakás.” Hív Béla lagzijába; ugyanakkor lesz a Titónak becézett Tihamér unokatestvérünk esküvője is, ők nem küldtek meghívót.

Ari, Csabáról. Körösztyán, személyesen, a diákotthonba: „Édes Misike! / Nagyon sietek, csak küldöm, amit kértél. Szeretném, ha máskor nem szorulóknál ilyen kérésre, hanem előre gondolkoznál. Jól vagyunk. Feri meg Erzsike jól érezték magukat a lagziban, és mondja Erzsike, hogy ő megírta Neked a lagzi idejét, elmehettél volna, tőled úgysem vártak ajándékot. / Komolyodjál meg, én is piszokul tanulok. Gyerekek és Mama is jól vannak. Jól tanuljál. Nagyon sok szeretettel gondolunk rád, és milliószor csókolunk, Aranka és a többiek.” Pénzsűkében lehettem? (Mindig abban voltam.) Elfogyott a zsebkezdőm, netán a fehér alsóneműm? Valamim. (Mindenem...) Hogy ő ellásson velem. Csak időben kellett volna szólni. (Nem járhattam a nyakára. Volt elég gondja a családjával.)

Lagziról maradtál le. „Nagyon sajnálhatod, hogy nem jöttél el a lagziba. Feri is hazajött” [a katonaságtól], itt voltak a romániaiak [erdélyiek, azaz a kisiratosiak] is. Kassi volt. Sajnos faterék nem jöttek, és borzasztóan sírt Béla bácsi és Rozika néni. Mi Ferivel semmit sem vittünk. Nem is vártak tőlünk, de azért egy kicsit kellemetlen volt. / Nagyon édes kislányt vett el Béla.” Béla unokaöcsém, a lagzi Kovácsházán lehetett. Szegeden telepedtek le, három gyermekük van. Béla emlékezett rá, hogy amikor határőr volt, látta a hirdetőtáblán a fényképet: országos körözést adtak ki ellenem. Amikor megszöktem a seregből. Azt mondja, jó, hogy nem kaptak el a határőrök, mert hülyére vertek volna. Ott olyan volt a hangulat. A szokás. A mindennapi – szocialista – gyakorlat. „Feri tök részeg volt. Másnap d.e. elbúcsúzott, hogy megy haza, és d.u. még Kétegyházán volt. Egész d.e. Lőkősházán csavargott. De hogy hogy került oda, sajnos nem tudja. / Ma volt itt Máté, elvitte, amit kértél... / Eladtam a kék orkándzsekimet, és vettem helyette egy frankó fehér ballonkabátot. Úgy örülök neki.” Valahogy boldogulnia kellett. Boldogulnunk. (Az a sok kicsi segítség milyen jól jött! Enélkül. Nélkületek.)

Pali gondban. Velem tartana, de nem lehet. Nem tud, nem akar. Sodorja az ár? Másfelé? „Mikor leveledet elolvastam, az asztalra csaptam, és teljesen fellelkesülve ezt kiáltottam, ez kell! Mégiscsak ez lenne az igazi számomra is. Hiszen tudott dolog, hogy eléggé hasonló, nyugtalan vérű, változtatni akaró emberek vagyunk. És ha én más formában próbálkozom is, ez nem jelenti azt, hogy már »lejjebb adtam«, mint írtad. Kétségtelen, hogy valami változás történt, de ez természetes ebben a környezetben, ebben a »társadalmi pozíciómban«. Erre azt mondhatod joggal, hogy megalkuvó hülyegyerek vagyok. Tévedés. A nagyobb hiba a környezetben van...” Megalkuvó? Más útra tértünk. Más rendelt nekünk az Öregisten. Ki-ki a magáét járta végig. Ő jól kereső (igen magas állású) állami tisztviselő lett, mi magunk az íróvá válás több mint göröngyös útját jártuk végig. Járjuk... A csabai hölgyfodrászattól (ahol inasként, majd segédként követtük el első művecskéinket) a művészeti akadémiáig (oda kültagként jutottunk) – végig megmaradva szegénylegénynek. Egyikünknek sincs miért panaszkodnia.

„...időnként egy-egy váratlan momentumtól indítatva kitörök, és rájövök arra, ez nem az én világom. Az egész fel kell rúgni. Kezdve az átkozott hivatali levegőtől és hierarchiájától összes női kapcsolatomig. Ez utóbbira utalva (mint eddigi beszélgetéseink alatt alig érintett témára) [hogyne, furton-furt ide lyukadunk ki] csak jellemző példa: a kis festő román, pardon, magyar kislány óta ismét senkit nem akarok feleségül venni.” Gyönyörű temesvári, magyarul, románul, németül egyként jól beszélő hunn kislány, akit a Délinél szólítottunk meg. Nem volt hajlandó velünk magyarul szóba állni, németül Palival kezdett beszélgetni, s a végén ő kísérte haza. Hogy amikor elváljanak (addigra kiderült, hogy csak minket elhárítandó szólalt meg németül), ne énutánam kezdjen érdeklődni? „Szóval valamit tenni kell!!! De meg kell értened, hogy nekem már nehezebb elszakadni ettől az életformától, ahol melleleg már jelentősebb eredmények is születtek, és még várhatók is. Ha itt lennél, az már mindjárt más lenne.” Az hiányzott volna! Baráti társaságunk anyukái így is engem hibáztattak minden rosszért, amit a fiuk elkövetett. „Igaz, Te magad mondd: egy lapra feltenni mindent. Ahhoz pontosan kell tudnunk célunk teljes skáláját. Én meg, ha jól emlékszel, mindig is mérsékelt voltam.” Szerencsére! Én meg: tévedtem, amikor úgy vettem, hogy mindent egy lapra kell föltenni. Ugyanoda... sok-sok út vezet. De hogy erre rájössz, többször össze kellett törnöd magad. Vagy mert túl gyorsan hajtottál, vagy mert vakvágányra tévedtél, netán valamit félreértettél...

Érteni szerettük volna az életet. A végére azért (valahogy) kiegyenesedik. Van mit megbeszélnem Palival! Legközelebb. Egykoron elsőnek a lányok, másodjára a foci (nekem az Előre, neki az FTC), végül némi italmemű... És hát, persze. A haza. Ma pedig. (Itt fáj; hol.)

Harisnyátlan, Presszó, fiúk. Húgomnak ősz utóján harisnyára sem telik. A fiúk viszont vinnék! „Most van 200 Ft-om, és nem tudom, hogy pulcsit vagy csizmát vegyek rajta. Mind a kettő nagyon kéne, de csak az egyiket tudom megvenni. Azonfelül még mindig harisnya nélkül járok, és szandában, mert nincs rá pénzem, hogy vegyek. Az a 200 csizmára kell, mert azt fater úgyse venne... Borzasztóan meg vagyok fázva, mert csupasz lábbal járok. Van egy fehér térdzoknim, az kassi meleg, de mindennap ki kell mosni, és ha kimosom, akkor 3 napig szárad. Nem baj, majd eladom a tv-t meg a hűtőszekrényt, meg a gyerekágyat. Feltéve, ha Feri még nem adta el. Ő először a ruháidat adja el... / Különben rájöttem, hogy állatira utálok Csabát. Többször bemegyünk Nellyéssel, csak lányok a Presszóba [a Fiuméből lett Csaba Szálló alatti sarki kávéházba, ahol este zongora szól], és mindenki azt hiszi, hogy lányok csak azért mehetnek be, hogy fiúkat felszedjenek. Mi meg azért sem megyünk el senkivel táncolni, csak nagyon jó ismerősökkel. Utána fel vannak háborodva, hogy minek megyünk akkor a Presszóba, ha nem táncolunk. Nem tudják megérteni, hogy mi csak zenét akarunk hallgatni, és esetleg inni valamit.” (Tánc, zene? Ötven éve még természetes volt, hogy ezért is beülhettünk egy szórakozóhelyre. Inni, azt lehet; meg fűlsiketítő, magát zenének nevező zörejt hallgatni...) Aztán egy ismerős lányra panaszkodik, aki senkivel sem volt hajlandó járni, mígnem megjelent kocsijával egy nagyfiú, beült mellé, és most onnan integet nekik. „Integet ki a kocsiból mindig nekem, mint egy kis kurva. Utálok az ilyesmit. Akinek kocsija van, az már számításba jöhet.” A velem egyívású csabai fiúk közül egy fogorvos lurkójának volt először kocsija. Mindjárt nyitott sportkocsi... Jól nézett ki! A kocsi, mellette a koma, magát megfeszítve. „Ugyanez történt velünk. Nellyt meg engem 2 srác fel akart szedni, és avval kezdték, hogy kocsival vannak. Aztán meg voltak lepődve, hogy nem érdekel a kocsijuk, és ha nem ilyen szöveggel jönnek, akkor többet elérhettek volna nálunk. Megjegyezték, hogy ezt még egyetlen lány sem mondta nekik, csak mi.” Változnak az idők? Vagy csak mi? Egyik sem?

Bandi a Képzőbe. Debrecenbe, a Blaháné 13-ba, „Kedves Misel”-nek. Tanul, főiskolára készül. „Levelednek nagyon megörültem (persze a dollárnak is). Egyébként el is felejtkeztem róla. Kösz szépen.” Nyilván visszaadtam a kölcsönkért összeget, amire szükségem volt diákéletemhez. „...Amúgy megvagyok, a piát és a pipát mértéktelenül, a pipikéket, ahogy hozzájutok, úgy fogyasztom... Bitang ramaty melóim vannak most is, már úgy érte, hogy problémásak mindig. Én meg a problémákon, tudod, nehezen adom túl magam! Ma valószínűleg elhajtok a moziba, sejtem, a *Hölgyek és urak* c. olasz filmet nyomják... Utána behajtok valahová. Mostanában, tudod, ki jut eszembe sűrűn... Klári, emlék és bánat. Haha, romantikus vagyok, mi? / Különben nyáron, úgy néz ki, nekem is lesz egy jó külföldi programom. Katiék Wartburgot vesznek, és belőjük egy olasz túrán. Frankó volna, ha volna. Bambinó megnézi az olasz bébiket... / Mit írjak még – mást nem tudok hazudni –, igyekszem, Apa, az általad leírt követelmények szerint élni, hogy jó legyek. / Őlel barátod.” Emlek és bánat. Kísér egy életen át? Ha nem vigyázol. (Megőrzött leveleiből az utolsó 1973 első napjaiban íródott, kíván nekünk sok sikert és boldogságot házasságunkhoz. Amikor üdvözlöte elért a veszprémi Napló szerkesztőségébe, még épp háromszéki nászutunkon voltunk. Szilveszterkor megint jól berúgott; Laci barátja, akivel együtt focizott az Építőknél, meghalt, pedig, mint Bandi írja, nem is piált.)

Meghaltak szüléink. Egyszerre! Mama ébred: tata halott. Erre megállt az ő szíve is. „Meghalt tata és mama egyszerre. Faterék vasárnap át is mentek. Én nem tudtam átmenni, mert az útlevelet csak iskolai engedély ellenében kaptam volna meg, és vasárnap nincs senki a suliban. Nem tudom még én sem az okát annak, hogy mind a ketten egyszerre haltak meg. Faterék még nem jöttek haza. Kerestek nálad leit és banit, mert nem tudtak volna busszal bemeni a faluba, és a régi pénzed között találtak 100 Ft-ot. Nem bántotta senki.” Hazajöhetnék a neve napjára! „...ha tudsz, gyere stoppal. / »dö Misel, a stoppkirály«.” Dö, dö. Ellenben. Volt, hogy írógéppemmel álltam ki az országútra. Mert vonatra hogy lett volna... dugi százasom.

Temetés Iratoson (stb.). Mellényúltam – szembesít a mostohám. „Nagyon köszönjük a születésnap jókívánságot. Igaz, hogy ebben a hónapban lesz apukád 47 éves, de nem 29-én, hanem 22-én. Egy pár napot tévedtél csak. De te általában mindig és mindenben tévedsz egy kicsit. Nincs igazam? – vagy csak nem akarod beismerni. Na, jó!” Biztos tévedtem épp eleget. De nem telepedtem a szeretőm haldokló párjának az otthonába. „Most jöttünk haza szerdán Iratosról. Szegény mama és tata meghaltak. Ketten egyszerre, nem borzasztó? Egynémelyik elég jól el tudta viselni azzal, hogy jól bepálinkázott.” Tehetett mást? „Köszönöm a könyveket, amiket ajánltál, biztos nem fogom elolvasni még a te kedvedért sem.” Valóban kár lett volna. „Különben a leveledből úgy tűnik, elég jól megvagy. Csak egy kicsit többet tanuljál, és kevesebbet gondolj azokra a bizonyos nyilvánosházakra.” Ha, ha. „Isten őrizz, hogy te berúgjál, mert akkor biztos kirugdosol mindenkit a suliból. Amilyen mesés vagy, amikor részeg vagy – köpködés, miegymás.” Volt benne némi igazság. „Tudod, ma mit főztem: paprikás tarhonyát kolbásszal.” Annál finomabb... „...apukádat eléggé megtörte a haláleset. Tudod, úgy sírt és simogatta a mama kezét. Nagyon szerette őket. / Viszlát, te jómadár...” Ami nem vitás. És küld egy bukaresti címet. Florea Eva várja a leveletem!... Biztos nagyon helyes lehetett! (Rómán lány is volt? Erre nem is vélekszem.) (A mostohám mint kerítőnő.) (Nem mintha haragudtam volna rá emiatt.) (Állok elébe!)

Grippe-papír Csabáról. „Ne haragudj, de nem tudtam hamarabb küldeni az igazolást. / Grippe azt jelenti, hogy nátha. Csak azért, hogy tudjad.” Tudd! Azóta sem tudom. Mármost hogy mi a bajom. A család csak-csak segített.

Mostohám: lefoghatnád a disznót! Igen kedélyes a hangja a levelecskének. „Szia, Misike! / Szégyelld magad, hogy egy kibalzsamozott bárcás szót sem írtál. Na persze, én tudom, hogy ez mind anyagi problémákon múlik. / Különb-
ben hogy érzed magad? Hogy vannak a kurváid? Kati volt itt a múlt héten, még mindig nagyon – az a szövege. Kiköltözött Berénybe...” Hála legyen Istennek. „Misike, nehogy megsértődjél, küldök egy húszast. De tudod, nekem sincs több.” Az is jól jött. „17-én vágjuk a disznót. Gyere haza stoppal. Tanuljál jól. Tudod, nincs, aki lefogja a disznót.” Azt valóban jól le kell fogni (nehogy elszaladjon).

Újabb igazolás! Hogy most épp mire kellett... Ha nem az egészségügyben dolgozik a néném, nem tudom, hogy úszom meg. Szárazon. Vagy a húgom. „Leveledet megkaptam. Szerencsére van tartalékba egy igazolásom. Tudniillik az osztálytársam papája orvos, és tőle kértem. Onnan bármikor szerezhettek. Itt küldöm, majd te megíratod valamelyik haveroddal, amelyiknek jó írása van. Nehogy elvágjanak, mert megverlek. Ahogy én át tudtam menni a pótvizsgán, úgy neked is le kell vizsgáznod.” A Csokonai (színház) közelében volt a körzeti rendelő, ott egy alkalommal arra panaszkodva kértem betegigazolást, hogy kapar a torkom... Az orvosnő csudálkozott, de megkaptam. Talán kétszer vág-
tak el a hat félév alatt, hogy aztán csak vegyem az akadályt.

1968

Jön a papír! Már megint mit követhettem el? Egyik igazolás éri a másikat... Még jó, hogy nem fáradt bele a családom. (Na, látod, ezért erős a maffia! Családi alapon. Ahol testvér a nyolcad-unokatestvér is.) S megint csomagot kérek a húgomtól. „Kénytelen leszek bőröndben föladni, és a bőröndkulcsot levélben elküldeni. Szédületes süket alak vagy. Mindig csinálsz valami cirkuszt. Mindenesetre az igazolást itt küldöm.” Megint „bőrönd”? Újfönt nekivágtam a világnak, ki akartam jelentkezni a főtanodából? El nem tanácsoltak, magamtól ment el a kedvem? Magam untam meg? A világot (még) nem... És persze „igazolás” kellett mindehhez. Havonta? Félévente bizonyosan.

Leánykérőben?... „Hej, jó, Misel!”, kezdi e levelét Pali, aki attól tart, hogy amikor hazamegy Csabára, én épp lánykérőben leszek Pest megyében (a Rákos-patak mentén). „Kiváncsi vagyok, hogy élsz. Hajdani tüzes elveid fűtenek-e még? Vagy pedig kompromisszumot kötsz ezzel a sárgolyóval, és mégis fehér ing + nyak-
kendőben fogod a népet művelni? / Mi újság »firkász« ambícióid körül...? / Az az igazság, hogy örült jó ez a pia, amely mellettem ül az asztalon. Érted, tökikém. Amellett most kaptam fizetésemelést. Marha jó kedvem van...” (Angol dalszöveg...) „Teljesen LSD-szöveg, mondanád, pedig lópikula, nem. / Ez így igaz...” Firkálunk, firkálunk... Ekkor már jól áll első kötetem, a *Vagabundkorzó* I. változata. Melyből aztán I–III. lett, hogy legvégül VII. Tüzes elvek mentén? Folytán. (De: csak előre!) Hogy aztán ősszel lebukfencezzek a garádicsról. (Melyet magamnak raktam – szánt szándékkal [testedzés gyanánt] akadályul.)

Bözsi mint Kis Sarusi Borbála. Öreganyánk nevét írta magáéként a feladó rovatba. Hamis igazolást kérhettem tőle. „Ne haragudj, de az igazolás nem sikerült, mivel vegytintával volt írva, és megsárgult az egész... Megpróbálok mási-

kat szerezni... Próbáld meg a tiedet megírni." (Hogy majd valakivel aláírassuk, lepöcséltethessük?) (Már megint lógtál, Mihály?) (*Vagabundkorzó*, természetesen. Mi más lett – lehetett – volna.) (Piros pünkösöd táján?) (A diákszállóban rohadni, előadásra járni...) „Legvégső esetben kérek egyet Arankától... Mindenesetre ne engem okoljál, hanem a tintát.” A tenta már csak ilyen. Szegény keresztanyám, Aranka néném meg csóválhatta a fejét, de mindig megtette, amit kértünk tőle. Orvos mellett nővér, rendelőintézetben, magánrendelőben... Egy időben kórházban. Majd hagyja, hogy a körösztfiát kicsapják a felsőtanodából! A család az első. Mindenekfölött.

Pali: kuszák a soraid! A címzett ezúttal K. M. „szigorló népműves”, a debreceni Kollégium Hungarian(?)ba. Nősülni készül? „Kedves Egy-komám! / Legutóbbi (kicsit régen volt) kusza soraidat megkaptam [azaz még mindig ez a randa írás!], amire csak most tudok válaszolni. / Hát, öregem, sok igazságot pendítettél a múltkor. Valóban hamarosan (úgy augusztus táján) lehet küldeni az üdvözlő táviratok tömkelegét. Így történt. / Már belenyugodtam. Mindent meghánytam-vetettem, s rájöttem, hogy egy örült szektáns vadbarom vagyok, ha Vele is úgy bánok, mint az eddigiekkel. Te tudod legjobban, milyen nehéz nekem ebben az új szerepben játszani. Pláne most nyárelőn, millió jó nő, vékony kis kartonruhácskák. Alig merek zakó nélkül, csak úgy vékony nadrágban járni. Tudod, mi újság van?!” Nekem mondd, a minapi fodrászlegénynek, aki nyáron csinos vendég mögé állva kintelenkedett magával, nem tudván mit kezdeni a főnnálló helyzettel. „Ezt a pillanatot az életemből nem szabad elszalasztanom, még a nagy csábítás ellenére sem.” Üdvözlő B-t is. Ami, mint rövidesen kiderült, teljesen fölösleges volt. Legközelebb a következő arámat... (Nem az a jó, hogy hál' Istennek, volt belőlük! Hanem hogy előbb-utóbb lapozni tudtam. Átlépni az árnyékukon. Ami azért egyszer-kétszer nem is volt olyan könnyű. Főleg a forró fejem – s vérem – miatt. Köszönhettem magamnak... Nem nekik, nem.)

Megyei KISZ: szovjet munkatáborba! A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség Hajdú–Bihar megyei Bizottsága ugyanezen a napon kelt levelében arról értesít (mondhatni: utólag), hogy az Express intézi az utunkat, s hogy „kb. 13.-a körül fogtok utazni”. Kb. az mb-től. Munkaruhát vigyé! (Vittem: cejg blúz, rajta öles betűkkel: JAMINA. A sárga, barna, fekete, fehér építőtáboriak, főleg a feketék Jaminának a babámat gondolták. Honnét tudták volna, hogy Jamina B.csaba egyik negyede...) (Szinte olyan beugrasztás, mint utóbb a „csabai Szajna”).

Expressz-iroda: Gatcsina, zsebpénz. Ha nincs pénzed, toldd meg egy lépéssel. Így jutottunk el ez esztendőben másfél hónapra a Szajúzba! Gyakorlatilag egy fillér nélkül. Nemzetközi egyetemista építőtáborba utaltattam be magam a debreceni városi KISZ-bizottsággal az intézeti KISZ-szervezet ajánlására. Melyet akkor megkerestünk, nem lehetne-é... Hogy a csodába ne, jött velem pár diáktársam is. A leningrádinak nevezett gatcsinai építőtáborba Szent Jakab hava 13-án indulunk a Keletiből. „30 rubel zsebpénzt a kinti főiskolától kapnak, kivihető maximum 200 Ft húszforintosnál nem nagyobb címletekben.” Az utazásra kétnapi hideg étellel vágjunk neki. Pesten egy éccakára szállás a KISZ KB költségére diáktáborban. Kint Pityerburg tengeridőjárás-tani főiskoláján volt az első szállásunk, tán ők tömték tele a zsebünket kopejkával. Óriási volt... (Lásd az út leírását a *Vagabundkorzó* I., *Korzó* c. könyvében: *Ím így szól a Parikmáherszkaja*.) Valamikor Kisasszony hava végén értünk haza (a Vörös téren élve át Csehszlovákia lerohanását), épp a Szent Mihály havi tanévkezdetre.

Pali esküvőjére. Ifjúkorom legjobb barátja, Pali ekkor tartotta Pesten az esküvőjét. Köszöntőként fényképet küldtem neki, a csabai fodrászlány bombázó,

Zsuzsa fürdőruhás balatoni megörökítését, a hátuljára pedig ezt véstük (írásunkat elváltakozva): „Mindig visszavárlak Zsuzsa B.cs. 1919. X. 5.” A barátom 1995-ben ezzel küldte vissza: „Amikor megnősültem, ezzel kedveskedtél. Az írásról felismerhető, hogy te tetted!” Zsuzsa örök szerelme lett Péter nevű színművész barátunknak; akárhányszor találkoztam vele, az volt az első kérdése, mit tudok Zsuzsáról, mi van vele, mi lett belőle... A csabai 4-es fodrászatban volt inas, amikor mi már segédként tevékenykedtünk a szépségiparban. Pali is meg-megnézte... Ki nem?! Gyönyörű volt. (Péter álma... 2016-ig, míg örökre le nem hunyta a szemét?)

ÁKV: sem. Újabb szökési kísérletem tanúja ez a levél: az Á(llami) K(önyvterjesztő) V(állalat) személyzetise írja, hogy alkalomadtán, ha úgysis Pesten járok, keressem föl H. elvtársat, az antikvár osztály vezetőjét (Múzeum krt. 21., tf...). Vagyis akkor épp abban sántikáltam, hogy elszegődöm ökönyvárusnak! Csak ne kelljen kijárnom a debreceni könyvtáros–népművelő szakot. (Nem kerestük meg.) (Üzletét a Kiskörúton annál többször!) Majd aztán, hogy újságíró lettem, ugyanígy menekülni igyekeztem mindenhol. Inkább előbb, mint utóbb.

Pali kérdi: disszidáltál? „T. / Kurtucz Mihály / népművelkedő bácsinak” Debrecenbe címzett Pali-levél: „Édes, egy komám!” Azok voltunk. Kenyeres pajták. Palival, akitől tanulhattam. Pl. szorgalmat. Szívósságot. Céltudatot. Mit ne még! Ő, tőlem? Félrevittem volna, ha hagyja magát... Nem tette. Jól járt. „Az a jó, bűdös, hétszilvafás... rakná Beléd, hát egy sort sem vagy képes írni barátodnak. Idestova elmúlik az esztendő is, és nem hallok felőled. Vagy talán disszidáltál?” Mondhatni, majdnem. „Különben megkaptam lapodat Lenin-grádból, ez volt az utolsó hír.” Kisasszony havában. „Írjál, öregem, mihamarább. / Ölel barátod / Pál.”

Bözsi: keresi a nagylányt a rendőrség. „Édes Misikém! / Először is! Megkaptad a lóvét? Fater adta, mivel nekem 10 fillérem sem volt. Azért nyugodtan írhatnál pár sort! Nem tudom el se képzelni, hogy mi lehetett a volt babáddal. Éjszaka, illetve este 10-kor beállít a rendőrség, és fateron követeli azt a kis balféket. Azt hittem, hogy feladtad a táviratot azzal a szöveggel, amit mondtál, és marhája valami kárt csinált magánban. Tisztára hülyék vagytok. Más: nov. 16–17-én megyünk hozzád.” Bizony Isten, erre nem is emlékszem; mármint hogy a rendőrség kereste volna rajtunk az ágyasodat Csabán, a Corvin 7-ben. (A java még csak eztán jött – vagy már túl voltunk rajta?) Ennyire becsavarodtunk mindketten? Kár volt. Sok hűhó semmiért. Miközben. „A vasárnap Népújságban megjelent egy versed. Megvettem, majd odaadom, ha hazajössz. / Ez van benne: »Ha más világ ölelne / rabló, útonálló lennék...« stb.” Rabló, útonálló... lennék? Ha.

Húgom a csúcskísérleti hírverésről. Toronyugrásom után kaptam húgom e levelét, tehát valamikor novemberben. „Annyira rossz arra gondolni, hogy még 5 hétig feküdnöd kell, és még csak meg se tudlak látogatni. [Mostohánk] már fél Békéscsabának elpofázta. Pedig direkt megkértem, hogy fogja be a pofáját. Szerencsétlen Aranka meg mama azóta is ájuldoznak.” (Meg terjesztik a rémhíreket, pl. hogy ha valakit megcsókolok, elájulok.) „Persze engem szidnak, hogy miért nem mondtam azonnal nekik, mástól kellett megtudniuk.” (Jó vicc, mástól.) „Tudod, mit kellene csinálni. Majd ha már jobban leszel, kötni valamit. Persze sorozatgyártásban, és azt eladni. Rengeteg pénzt tudnál összeszedni. Aztán egész nyáron csavaroghatsz. Így is lesz sok pénzed, ha faterék eladják a házat. Kapsz 2000 Ft-ot, 800-at az AB-tól, meg még amit majd itthon keresel, azt is félreteheted.” Hogy mi lett apám házrészének a ránk eső részével? Jobb nem emlegetni. (Aranka nénénk harcolta ki, hogy egyáltalán valami

a mi nevünkön is maradjon. Apánk kisemmizett volna bennünket mindenünkből.) (Fátyol rá.) (Kellott a lupanárra.) „Olyan hülye vagy! Ugye, többet nem csinálsz ilyet? Én még életemben nem szerettem úgy senkit, mint ahogy téged, és nekem nagyon-nagyon nagy szükségem van rád. Mindent neked köszönhetek. Azt is, hogy pl. szeretek élni. Annyira meg tudsz győzni mindenről. / Ha te nem lettél volna, én már réges-régen nem a második, hanem az 5-ik emeletről ugrottam volna le, annyiszor el voltam már keseredve...”

Árva maradt... 14 évesen. Anyukája meghalt, apukája meg nyomban özszeállt valakivel, hogy róla is megfeledkezzen. Mindhárom gyermekéről. Csak hát húgom volt a legfiatalabb, a legsérülékenyebb. A legkiszolgáltatottabb. E levél írásakor épp túl az érettségin. Sarusi Kurtucz Mihálynak küldte Sarusi Borbála Debrecenbe. A gipszből épp kilógó kezembe. (Mindig sajnáltam – és szégyelltem –, hogy nem tudtam a húgomnak eleget segíteni. Merthogy épp elég bajom volt: magammal. Ami mégsem mentség.)

Brünnből a vörösökről. Emlékeztem erre a Brünnből kapott képeslapra, de hogy ilyen keményen fogalmazzon a gatcsinai építőtábori cimborá... Nyíltan, hisz föl sem kell bontania a levelét a postai (iii/iii-s) ellenőrző közegnek, ott van napnál világosabban! Mi volt a véleményünk: róluk. III/IIÁ. Klassz cseh(morva) egyetemista fiúk és lányok, végigizgultuk az augusztust a nagy Szajúzban... Egymást átölelve, biztatva: lesz még szebb jövő! Kaptam is tőlük Svej-jelvényt, mert szerintük én voltam a tábor legnagyobb lógósa. „Szevasz Mihály! / Az iskola már nálunk is megkezdődött, az oroszvizsgát már letettem. / Ha van időd és akarnál utazni ide, Csehszlovákiába, gyere hozzám, Brünnbe, én itt nagy örömmel fogadnálak, és igyekeznék teveled megismertetni Brünn, a környéket.” Itt két cirill betűs mondat jön, majd: „Fickó, avval a federációval, miről beszélgetünk rég, kellene egy kicsit várni, mert a mi megfigyelésünk szerint a vörös többséggel nem lehet zöld ágra vergődni. AHÓJ, John.” Nyilván Jan. (Akit... [a János nevű Janit] gondolatban ölelek ma is!) ...Közép-Európa szabad népeinek szövetségéről beszélgethettünk... Jórészt mutogatva, nemzetközi szavakból gyúrt mondatokkal, mert magam, sajnos, egy idegen nyelvet sem tudok. De, lám, megértettük egymást! Ha hasonszőrűek találkoznak, nem is olyan nehéz? (Nyilván valaki lefordította magyarra a közlendőjét, hogy azt rója a képeslapra.) Ez A MI EURÓPÁNK. Ahoj. (Brünn, lám! A szösze Olga után most a kemény Jan.) (Szívemhez közel állók.) (Szeretni valók.)

Bözsi ír a nagylánynak. „Lehetőleg ne strapáld magad a levélírással, ha nehezedre esik, majd én írok neked inkább sűrűbben. A »barátnőd«-nek lemásoltam a levelet, kíváncsi vagyok, hogy mit válaszol, ha egyáltalán válaszol. Mire ezt a levelet megkapod, Feri már biztos volt nálad. / Holnap mennek Debrecenbe fodrászbemutatóra, s feltétlen beugrik hozzád is (nem leugrik, hanem beugrik). Persze azért mégiscsak jobb, ha a koleszban leszel, mint a kórházban, mert a kórházban megevett volna az unalom... / Cömbi majd 2 hét múlva megy be hozzád... / Misi! Ha nagyon összegyűlik a szennyes ruhád, küldesz haza csomagban, majd én kimosom és visszaküldöm. / Tegnap nézegettem a leveleidet, és találtam nem egyet olyat, amiben olyan dolgokkal vigasztalsz, hogy azt most érdemes lenne neked elküldeni. Ezzel a hülyeséggel az egész felfogásodat, jellemedet, az egész életedet megcáfolod.” (Szó, mi szó.) „Vagy az elveid, amiket hangoztattál, voltak tévesek, vagy nem te voltál az az ember, aki ezt a hülyeséget csinálta, vagy abban a pillanatban te akartál egészen más ember lenni. Egyszóval még mindig nem tudok magamhoz térni és magyarázatot adni jellemedre.” Hülyeségnek hülyeség; de inkább a helyzetem félreértése. Erőm fogyta? Hogy úgy érzem, ennyi elég volt? Az utolsó csöpp víz a findzába? Amiről az a (rusnya) csöppecske nem is igazán tehetett?

Bözsi a kislány leveléről. Vagyis, hogy. „Itt küldöm a volt babád levelét, ami nagyon gyors válaszként érkezett. Hogy miket írtam neki, gondolom, az ő válaszából ki tudod venni. / Persze ez nem nekem válasz, inkább csak saját magát akarja tisztára mosni, de nem énelőttem, hanem öelötte. Szóval egy kis hülye! Mászt nem tudok mondani róla. Egy kis hülye beképzelt majom, aki azt hiszi, hogy ökörülötte forog a világ...” A lüke azonban én magam voltam (mondom 2016 kora őszén, épp Szent Mihály havában).

Kati (jópofa) virgácsa. Szent Miklós napján írja Kati e levelét, amely négy hosszú oldalt tesz ki, a végére vázába helyezett virgácsköteget rajzol... Megérdemlem! „Rettenetes, hogy Neked... már a második emelet magasságából tériszonyod van... Legalább fél olyan jó sportoló lennél, mint amilyen okos – no persze, ez a mostani dolog a legnagyobb fokú hülyeségre vall –, akkor ezt a szabadtéri kísérletet megúsztat volna egy bokaficammal.” Paff. Ez kellett neked, Mihály! Mert épp arra gondoltál, hogy megúszod ficammal... Jobban bíztál magadban, mint amennyire érdemes lett volna. „Meg aztán, ha az ablakpárkányra mászás előtt írtad volna ezt a levelet, adtam volna egy-két jó tanácsot – a légmunka és helyes talajérés, talajfogást illetően –, tehát elérted volna a kellő hatást [a Csöpinek is nevezett leányzó szerint ez az egész cirkusz volt, cirkuszi mutatvány!], és megkímélted volna Magad attól a fehér szartól, amiben most nyakig ülsz.” Benne. Az államtól a nagyujjamig. „Meglehet, ha nem mászol »oda« föl, és nem játszol ilyen »ahogy esik, úgy puffan«-t, akkor sosem írod meg ezt a levelet – mert Te ilyen vagy. / Az elkövetkezőkre mégis adok egy jó tanácsot – mert én meg ilyen vagyok –, ha még egyszer tőkrészes leszel, még a földszinti ablakokat is kerüld el, képes vagy még onnan is kiugrani, a hatodik emeleten képzelvén magad. Don Quijote, hülyébbik kiadásban. Félek, hogy onnan meg túl nagy lendületet veszel – ilyen téren abszolút gyakorlatlan vagy.” Megkaptad, hivatásos atlétától. „Igazán rosszul esik, hogy rohangálás és ivás nélkül már nem is tudsz rám gondolni.” S hogy ő, szakításunk után, nem ugrott le sehonnán, és nem lépett vonat elé. „Legjobb lenne láncra kötni téged, egy olyan láncra, ami a WC-ig elérne, de az ablakig már nem... Vagy mindenféle lánc nélkül is ellent tudsz állni az anyaföld vonzásának? Gondolj arra, hogy velem mégiscsak jobb csókolózni, mint vele.” Megint beteg, a kórház után otthon gyógyulgat. „Ha nagy elkeseredésemben öngyilkos akarok lenni – a Te nov. 3-i repülési kísérletedet = mennybe meneketedet köznapian így is nevezhetjük –, akkor elég egy jó zsíros fűszeres töltött káposztát megennem... Te bolond! Ha az a néhány száz kilométer nem tartana vissza, most elmennék Debrecenbe, és jól megpofoználak!... Most még csak elszaladni sem tudnál.” Rám fért volna. Bár, lassan, magamtól is helyrerázódtam. (Igaz, némi hölgysegítséggel.) (Kutyaharapást szőrivel!) (Kipróbáltuk, bevált – nem is egyszer.) „Vigyázz magadra és siess meggyógyulni! Csókollak, Kati” Nemkülönben.

